

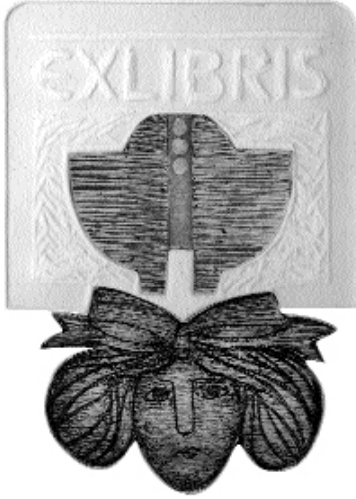
Şubat 2000, sayı: 2

ANKARA
EXLIBRİS
DERNEĞİ

BÜLTENİ

<http://Bookplates.tripod.com/AnkaraExlibrisDerneği.html>

Mürşide İçmeli, C3+C5+X (135x95), 1999

Bir Exlibris Müzesi'ne doğru...

Ankara Exlibris Derneği'nin geniş çaplı ilk etkinliği olan "Exlibris Sergisi" kataloğunun giriş yazısı da bu başlıkla başlamıştı. İnaniyoruz ki, AED'nin, oluşacak yeni derneklerin çabaları ve exlibris severlerin destekleri ile ülkemiz mutlaka bir "Exlibris Müzesi"ne kavuşacaktır. İnanmanın ve istemenin, başarı için ön koşul olduğu kanısındayız.

Ankara Exlibris Derneği üyeleri, geçtiğimiz aylarda, exlibris sanatının tanınması ve yaygınlaşması adına düşlediği hedeflerinden ikisini daha gerçekleştirdi. AED, 06 - 16 Kasım 1999 tarihlerinde Çankaya Belediyesi, Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde Belçika'dan Luc Van Den Briele'nin özel koleksiyonundan örneklerin de bulunduğu karma bir "Exlibris Sergisi" gerçekleştirdi. Sergide Mürşide İçmeli, Hüseyin Bilgin, Hayati Misman, Hasan Pekmezci, Şükrü Ertürk, Sema Boyancı, Sema Ilgaz Temel gibi sanatçı hocaların exlibrisleri yanında çok sayıda genç sanatçı ve tasarımcının çalışmaları da yer aldı. Tüm exlibrisler, özellikle de teknik ve estetik yetkinliği ile Luc Van Den Briele'nin koleksiyonu oldukça ilgi çekti. Ayrıca 06 Kasım 1999'da Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde Mehmet Aydoğdu, Sıtkı M. Erinc, Şefik Kahramankaptan, Kaya Özsegin ve Hasip Pektaş'ın konuşmacı olarak

katıldığı "Gündemdeki Exlibris" konulu bir de Panel yapıldı. Paneldeki konuşmaları, bültenimizin iç sayfalarında bulabilirsiniz.

TV8 kameralarının da yer aldığı etkinliğimizde exlibrise ilgi duyanların sayısı oldukça fazlaydı. Pek çok kişi, bu sergi sayesinde exlibrise öğrendiğini memnuniyetle ifade etti. Hatta sergi süresinin kısıllığından şikayetçi olanlar vardı. Kültür Bakanlığı'nın değerli katkılarıyla bastırabildiğimiz; sergimizi bir belge olarak geleceğe taşıyacak, siyah/beyaz bir katalog yapıldı. Katalog önsözünde: "Exlibrisi bir sanat dalı olarak araştıran, uygulayan ve bu alanda kendisine hedefler belirleyen derneğinizin evrensel bir iletişim dahi olan sanatla ilgili tüm uğraşlarında Kültür Bakanlığı olarak desteğimizin süreceğini ifade etmek isterim." diyerek bize güven veren Kültür Bakanımız Sayın M. İstemihan Talay'a çok teşekkür ederiz. İktidarlar değişse bile sanata olan desteğin azalmadan, artarak devam edeceği umuduyla bizler çabalarımızı sürdürüceğiz.

Önümüzdeki hedefler; uluslararası bir yarışma, exlibris üretecekleri daha geniş bir mekan, daha fazla dayanışma ve mutlaka (ama mutlaka) küçücük bile olsa bir exlibris müzesi.

Hasip Pektaş, AED Başkanı

Hasan Pekmezci, C3 (130x80), 1999

Şükrü Ertürk, C2 (85x60), 1999

• 19 Aralık 1999 tarihinde yapılan Ankara Exlibris Derneği 2. Olağan Genel Kurulu'nda seçilen yeni üyelerimiz ve sorumluluk alanları:

Yönetim Kurulu (Asıl ve Yedek):

Hasip Pektaş, Başkan
Erol Olcay, Başkan Yrd., Yayın Sor.
Salih Denli, Yazman
Mine Okur, Sayman
Şükrü Ertürk, Basın-Halkla İlişkiler Sor.
Nazan Tekbaş Tanyu, Eğitim-Araştırma Sor.
Habibe Turgut, Yardımcı Yazman
Serpil Güvendi Kaptan, Yardımcı Yayın Sor.
Mine Gündüz, Yardımcı Basın-Halkla İlişk. Sor.
Nuriye Pelin Yargıç, Sosyal İşler Sor.

Denetleme Kurulu (Asıl ve Yedek):

Gökhan Okur, Sergi-Gösteri Sor.
Ali Tomak
İlknur Dedeoğlu
Erol Turgut
Dinçer Pilgür
Emel Gürsoy

Danışma Kurulu:

Kaya Özsegin
Hasan Pekmezci
A. Şefik kahramankaptan
Sema Boyancı
Ahmet Aydın Kaptan

Ankara Exlibris Derneği

İstasyon Cd. 51/D 06790 Etimesgut-Ank.
Tel: (0312) 260 10 99
Fax: (0312) 260 38 89
hpektas@hacettepe.edu.tr

“Gündemdeki Exlibris”

Ankara Exlibris Derneği Paneli
6 Kasım 1999 Çağdaş Sanatlar Merkezi - Ank.

Kaya Özsezgin: Gündemdeki Exlibris konulu panelimizde ilk sözü yıllardır yurtdışında yaşayan sanatçımız Mehmet Aydoğdu'ya vermek istiyorum.

Mehmet Aydoğdu: Ben her şeyden önce özür dileyerek başlayacağım, anlayışınızı isteyeceğim, çünkü ben uzun yıllar yurt dışında yaşadım. Eğer Türkçemde herhangi bir bozukluk varsa aldırmanın, anlayamadıysanız tekrar etmeye hazırım lütfen. Şimdi ben sizlere hoşgeldiniz derken hepimize exlibris sanatçısı olarak hoşgeldiniz demek isteyeceğim. Çünkü hepimiz hayatınızda bir gün ama bir günlüğüne de olsa bir exlibris yaptınız. Onu da kısaca anlattıyordum. İlkokula giderken düşünün. Bir bayan; sizin isminiz ne acaba? İsminizi söyley misiniz? Habibe. Habibe yazdınız kitabımızın üzerine. Okul kitabının üzerine, sınıfımızı, okulunuzun ismini, okul numaranızı yazdınız. İşte bir gün siz de bilmeyerek exlibrise yakın olan bir sanat yapmış oldunuz. Yani exlibrisin başlangıcı bir yerde bir şeyi adlandırmak, sınıflandırmak ve ona güzel bir yer kazandırmaktır. Okul öğrencileri için de kitap o kadar önemlidir. Ben yıllar önceki Paris'teki bir filozof arkadaşımın evinde bulunurken, o arkadaşımın evinde binlerce kitap var; ama küçük bir kısmında dünyada yasaklanan kitaplar bölümü var. Bulabildiklerini buraya koyuyor. O yüzyıl içinde Paris'te bulunduğu ülkemize ait olanları da var. Onları gördüm. İki üç kitap var. Üçü de aynı yazarın. Ve otuzsekiz yıldır süren bu yasa bugün bile devam etmektedir. Yani dünya sanatları ile uğraşan büyük evrensel bir kültürle uğraşan Fransızlar bugün iki tane ayıpları vardır. O da Niçoşeka'nın “Vahşi Batak” ve “Utangaç Jan” isimli kitaplarıdır. Jan Dan Viko'nun “Hepi Moz” adlı iki tane eser.

Sıtkı M. Erinç: Exlibris niçin bizim kültürümüze geç girmişti? Bunun pek çok nedeni vardır ama birincisi heykeli yasaklayan Osmanlı mantığı, diğeri ise kanımca bizim kültürümüzün ana karakteridir. Yani uzun konuşmak, çok sözcüklerle meram anlatmak, fakat hiç birşey söylememek. Oysa ki exlibris, tıpkı modern anlamdaki şiir gibi. Edebiyatta şiir ne ise, hani rahmetlinin söylediği gibi “bir kelimeye bin anlam yüklenerek seslenmek” gibi, exlibrisin de kendi alanı içinde, kendi sanat dalı içinde çok kısa sözcüklerle çok şey söyleme olanağı vardır. Bu bizim kültürümüzün biraz tersi bir ifade. Onun için zannediyorum kelimeler benimsenememiş. İkincisi, biraz büyük şeylere meraklıyızdır

af buyurun. Bugün bile çok moda olan hani büyük tabloya merak, kendimizi gösterebilmek için büyük resim, kalın roman, büyük heykel. Bu da exlibrisin biraz horlanmasına neden olacak bir eleştiri. Yanlış ama bir tutku. Üçüncüsü de Anadolu kültürüne baktığımız zaman hani onu bizim malımız gibi göremeyişimiz bir türlü; işte bunlar gavur icadı, bunlar işte Ermenilerden kalma gibi... Ben bizzat şahit olduğum olaylarda sahiplik, maliklik duyguları az olduğu için ve böylelikle aidiyet kirliliği olan yapıta da iyi gözle bakmamışız. Her şey gibi bize exlibrisin geç gelmesini de ben şahsen bu kültürel faktörlere bağlıyorum. Bunun yanında çağdaş insan da bunu kolay benimsemiyor. Çünkü üç tane yeti gerekiyor exlibrise ilgi duymak için. Biraz önce Kaya Bey de söyledi. Mehmet Bey de söyledi. İlki kitaba olan ciddi bağlılık. Pek az arkadaşımızın evinde kitap vardır. Bırakın sizin generasyonu, bizim, o televizyonsuz gençlik yaşayanlar da bile kitap son derece azdır.

Hayati Misman, C3 (70x75), 1999

Benim yaşamdaki arkadaşlarımda kitabın iyice azaldığını görüyorum. Kitaba merak sarmadıkça, kitap sevilmedikçe, kitaba bağlı bir üreme olan exlibrise karşı ilgi duymak da biraz zor iştir. İkinci neden biriktirme, koleksiyonculuk. Bizde en yaygın koleksiyonculuk ticari bir gelecek adına koleksiyonculuktur. Kitap biriktirilmez, kartpostal biriktirilir, artist resimleri biriktirilir belli bir yaşa kadar. O yaştan sonra, hani ayıpmış gibi saklanır ya da imha edilir onlar. Çocukluk simgesidir. Bu yüzden de koleksiyonculuk kavramı tam gelişmediği için koleksiyonları imleyecek, belgeleyecek, onları daha bir güzel sunacak bir araca ihtiyaç duyulmamış. Ve nihayet üçüncüsü, çok önemli olan bir üçüncü öge de, estetik kavramdır. Birşeyi nasıl güzel sunabiliriz? Birşeyi daha güzel nasıl muhafaza edebiliriz? Böyle bir estetik kaygımız olmadığı için de exlibris zannediyorum ülkemize gelmek için işte 21. yüzyılın arifesini bekledi. Edebiyatın şiiri neyse kanımca, resim sanatının

exlibrisi de o. Bir anlamda kısa, noktayla, ufak çizgilerle çok şey ifade etme. Sayın Aydoğdu özgürlük kavramına değindi. Sanatçı açısından bakılırsa öyle ama ben exlibrisi pek özgürce üretilebilecek bir eser gibi göremiyorum. Çok elini kolunu bağlar gibi aksine. Exlibris genellikle biri adına yapılacağı için her zaman o birinin karakteri, kimliği yansımak durumunda. Bu da biraz sanatçıyı bağlar diye düşünüyorum. Bağlamaz mı acaba?

Mehmet Aydoğdu: Valla bence bağlamaz. Çünkü eğer plastik olarak, yani plastik sanatlar içinde bir kişinin portresini yapıyorsunuz. Benzettiği kadar yapıyorsunuz. Ama benim gibi biraz deli dolu sanatçılar o portreye benzemese bile ki, hocam tanıktır, sanatı en iyi tanıyanlardan birisidir ki benzemese bile ben onu hissettirim. Yani şöyle demek istiyorum. Exlibriste de illaki bir şeyi olduğu gibi, görüldüğü gibi yapmak zorunda değilsiniz.

Sıtkı M. Erinç: Bir dostum benim exlibrisimi yapmış. Bir kuş resmi yapmış. Çok alındım.

Kaya Özsezgin: Ben ikinci olarak sözü Şefik Kahramankaptan'a vermek istiyorum.

Şefik Kahramankaptan: Efendim, geçenlerde büyükçe bir bürokrat telefon etti. Ve dediler ki, “Çok özür dileriz ama birşey sormak istiyoruz size, Exlibris ne demektir?” Aman tanırım! Ve anladım ki bu toplantının davetiyesi oraya gitti ve davet edilen kişi belki exlibrisin anlamını bilmiyordu ya da duymamıştı. Sordurma lüzumunu hissetti. Oradan da en مناسب kişi olarak herhalde beni buldular. Exlibris nedir? denildiği zaman hepimiz çeşitli şeyler söylüyoruz. Ama bir kaç kısa tanım getirmekte fayda var. İlki şu; “Kitabın sahibini belgeleyen, özgün baskı teknikleri kullanılarak çoğaltılan küçük boyutlu sanat yapıtı.” Daha da kısacası “kitabın tapusu” diyorum ben. Nasıl bir ev alıyorsun tapusu var, o kitabın da kime ait olduğunu gösteren bir mülkiyet belgesi, bir tapudur exlibris. Türkiye’de resim denilince zaten ilgili kişiler ne yazık ki sınırlı. Gene ne yazık ki resim denilince öncelikle tuval üzerine çalışılmış yağlıboya işler anlaşılıyor. Özellikle hocamın belirttiği gibi, ebat büyüdükçe onun değeri de artıyor. Bir resimsever bir sergiden tablo satın almak istediği zaman çoğunlukla esas beğendiği tabloyu alamaz. Eğer gerçek anlamda fedakarlık ederek resim almakta olan bir kişiye... Yine diyelim ki, 50x70 ebadında bir tablo beğeniyor ama listeye baktığı zaman ödeyebileceği, taksitle bile olsa erişebileceği gibi değil. Ama o sanatçıyı çok beğeniyor, belki ondan bir tablo

edinmek istiyor. Sırf kesesine uygununu bulmak için en düşük fiyatlı tabloyu seçiyor. Bugün genç insanlar, üniversite öğrencileri, yüksek lisans yapanlar Türkiye’de olsun yurtdışında olsun genellikle yaşamlarını geçirdikleri odaların duvarlarına bir şeyleri asmak isteyebilirler. Resim sadece tuval demek değildir. Özgün baskı da resimdir ve exlibris de fonksiyonunun ötesinde, yani kitabın kime ait olduğunu göstermesinin ötesinde, exlibris de resimdir. Bilgilendirme anlamında boyutunun küçücük olması bir duvara renk katmasına engel değildir. Sanatsal bakımdan o mekanı zenginleştirir. Biz exlibris kavramını tanıtır yaygınlaştırmaya çalışırken bunun biriktiricisinin, alıcısının da çoğalabilmesi için konuya biraz daha geniş bir perspektiften bakmamız lazım. Hani meşhur hikayedir; iki insan tanışır bir müddet sonra biri diğerine “gel bize gidelim de sana pul koleksiyonumu göstereyim” der, pekala “gel bize gidelim de sana exlibris koleksiyonumu göstereyim” denilebilir. Exlibrisi biriktirebilmek için özenle hazırlanmış dosyalar, bu işe yönelik kişi için yeterlidir. Yani bu aynı zamanda yer tutmayan ve çok rahat taşınabilen bir sanat eseridir. Exlibris başka ne olabilir? Bence exlibris en güzel hediyedir. Diyelim ki, bir seveninize, bir yakınınıza doğum günü armağanı vermek istiyorsunuz. Çarşıya çıkıyorsunuz, kitapçıya gidiyorsunuz, onun beğenebileceği kitabı seçmeye çalışıyorsunuz veya başka hoşuna gidebilecek bir eşyaya bakıyorsunuz değil mi? Onun için de para ödüyorsunuz. Halbuki insan pekala sevdiğinin adına bir exlibris yaptırabilir. Mesala yılbaşında insanlar birbirlerine armağan verecekler; üstelik bu sene yeni milenyum dolayısıyla çok da önemsenen bir yılbaşı. Bana kim sorarsa en güzel yılbaşı hediyesi nedir diye? Ben “yaptırılacak bir exlibristir” yanıtı vermeyi tercih ediyorum. Ve bunun için şu anda Ankara’da altyapı mevcut. Şu anda exlibris yapımı genel olarak sanat çevrelerinin içerisinde dönüp dolaşıyor. Yani özgün baskıyla uğraşan ressamlarımız, öğrenciler, hocalarımız birbirlerine exlibris yapıyorlar, sunuyorlar, armağan ediyorlar. Halbuki o çevrenin dışına taşırabilmek önemli. Üniversitelerin diğer fakülteleri, diğer bilim dallarında çalışan insanlar, belli düzeyde kitap okuyucuları exlibrisin ülkemizde daha iyi tanınabilmesi, sevdirilebilmesi ve exlibris yapan sanatçıların özendirilmesi için çaba sarfetmeliler. Bu çalışma üzerinde hepimiz durmalı ve kafa yormalız, diye düşünüyorum. Şimdi tabii bu iş ciddiye alınıp armağan siparişi ederken, bir de küçük not hazırlamak lazım. Adına exlibris yapılacak kişiyi, exlibris yapan kişinin iyi tanınması veya bilgi sahibi

olması lazım diye düşünüyorum. Aslında çok iyi tanınması belki lazım değil, o kişiyle ilgili nirengi noktası olabilecek bir takım bilgileri edinmesi lazım. Hocam kuş exlibrisinden alınmış. Doğrudur, mesela bir insanı düşündüğümüz zaman belki ilk önce aklınıza kedi gelebilir. Niye? O kediyi çok seviyor, kedisini yanından hiç ayırmıyor ve ona özel bir önem veriyordur. Onun kişiliğiyle ilgili ön planda düşünülen şey kedir. Şu halde o kişi için bir kedinin yer aldığı exlibris yapılabilir. Veya çok değişik bir fizik özelliği vardır. O fizik özelliği ön plana çıkabilir. Yani bir kişi, exlibrisi yapacak olan sanatçıya küçük bir notla birlikte siparişini verebilir. Çünkü exlibris gerçekten öz biçim ilişkisi açısından önemli bir araç olarak görülebilir. O şahsın kişiliğini, kimliğini ya da meraklarını yansıtılması açısından ben de bir örnek vereyim. Benim adıma Hasip Pektaş bir exlibris yapmıştı, siyah/beyaz bir exlibristi ve bir taş kesitiydi.

Hüseyin Bilgin, S (90x80), 1993

Bunu Belçikalı koleksiyoner de çok beğenmiş, mektubunda onu özellikle ifade etmiş. Ben bunu Hasip’e sorduğum zaman, yani benimle ilgili olarak öyle bir taş kesitini tercih etmesinin gerekçesini sorduğumda: “sizi çok sağlam bir insan olarak tanıdığım için sağlamlığım bir ifadesi olarak yaptım” demişti. Sonraki yıllarda keman çalan bir bayan sanatçının silüeti ve fonda notalar olan bir tane exlibris yaptı. O gayet açıktı. Ben müzikle de ilgiliyim, müzikle ilgili yazılar yazıyorum, dolayısıyla böyle bir şey yapmıştı. Sonuç olarak, exlibris, aynı zamanda insan ilişkilerinde de araç olabilecek çok hoş bir sanat yapıtıdır. Ben ilk turda özellikle işin bu yanı üstüne durmak istedim. Şimdi herhalde Hasip Pektaş bize değişik örnekler göstererek çok daha ayrıntılı bilgi sunacak.

Kaya Özsezgin: Ben yaygınlaşma ile ilgili başka bir şey söylemek istiyorum. Çok ilginçtir bunun resim sanatındaki

yaygınlaşmayla bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Resim sanatının alımıyla ilgili. Çok eskiden, örneğin 1950’li yıllarda hatırlarım, kimsenin evine özgün bir tablo asma alışkanlığı yoktu. Dergilerden kesilmiş olan renkli bir takım baskılar çerçevesine duvara asılırdı. Ve duvar böylece renk kazanırdı. Özgün bir yapıtı; sanatçısının elinden çıkmış ama basılmamış röprodüksiyon olmayan, özgün nitelikli bir resmin alınıp duvara asılması yoktu. Sonra sonra gelişti. 1960’lı, 70’li yıllarda resim satışları canlandı. Bu nasıl oldu? yani özgün bir resim alıp duvarına asmanın ayrı bir şey olduğunu deminki anlattığım olaydan farklı bir şey olduğu nasıl anlaşıldı? Herkes birbirinin evinde bu özgün resimleri gördü. Gidenler duvarlarda resimler gördü. Aaa bu nedir? Kime? Hangi ressama ait? Son yıllarda falan ressamdan bir resim alıp duvara asma gibi bir şey gelişti. Nasıl söyleyeyim, bir gelenek oluşmaya başladı. Bunu exlibrise bağlarsak, birbirinin kitaplıklarında kitap karıştıran kimseler kitabın içinde bir exlibris belgesine rastlayınca ister istemez bu nedir? diye soracaktır. Belki exlibris kavramının ne olduğunu bilemez, belki de latince kelimeyi telaffuz etmekte de biraz zorluk çekecektir ama göre göre bir kitabın nasıl bir evin kitaplığında özgünlük kazanması, duvarına asılan bir resimle bağlantılı ise aynı şekilde bir kitaplıkta da içinde exlibris notu bulunan bir kitabın o kitaplık için bir değer ifade ettiği anlaşılacaktır. Yani özetle şunu söylemek istiyorum; kitaplar için exlibris yaptırınlar, bu anlamda kitap sahipleri arttıkça bu yolda daha da mesafe alacaktır. Ama zaman istiyor.

Sıtkı M. Eriç: Exlibris yaptırınlar bir taşla iki kuş vurmuş olacaklar.

Sefik Kahramankaptan: Hocam şimdi bir exlibris genellikle 50 adet kadar basılır ve bunun 30 kadarı sipariş verene, kimin adına yapılmışsa ona veriliyor. Kalan 20 tane de belli koleksiyoncular, müzeler dolaşımı içinde değerlendirilmiş oluyor. Eee şimdi toplantımızın açılışına güzel bir telgrafla başarı dileyen Başbakan Sayın Bülent Ecevit’in 10.000’e yakın kitabı var ve bunun için bir daire tuttular. Orayı sadece kütüphaneye yaptılar. Şimdi sayın Bülent Ecevit adına yapılan bir exlibristen kendisine 30 adet takdim edildi. Acaba Ecevit hangi kitaplarına koyacak, hangileri dışarda kalacak? Mehmet Aydoğdu’nun konuşmasında işaret ettiği husus, en yaygın exlibrisler ofset sistemiyle çoğaltılıyor ve bunun arkası yapışkanlı bir biçimde basılıyor. 4500 adet kitabınız varsa bunun her birinin iç kapağına yapıştırıyorsunuz. Ama kütüphanenin en yakın duvarında sizin adınıza yapılmış olan o exlibrisin özgün

hali çerçeveli biçimde duruyor. Böyle bir çoğaltma yöntemi de var.

Kaya Özsezgin: Kitap çalmak suç değildir anlamında kitap çalmak mübahdır.

Sıtkı M. Erinç: Öyle bir deyim var kitap eğer exlibrisli olursa o zaman şöyle bir not düşmek gerekecek. Kitap çalmak mübahdır, exlibrisli kitap hariç.

Kaya Özsezgin: Şimdi sayın Hasip Pektaş'a söz veriyorum.

Hasip Pektaş: Çok teşekkür ederim. Konuşmama geçmeden önce az önce söyleyemediğim bir teşekkürümü iletmek istiyorum. Hocam “sanat büyük olursa daha benimsenir” diye bir ifade kullandı. Çok haklı. Exlibris gerçekten biraz küçümseniyor. Ve işin tuhafı exlibris bazı sanatçılar tarafından da küçümseniyor. Ama son dönemlerde değerli hocalarımızdan, sanatçılarımızdan exlibris yapanlar oldu. Örneğin hocaların hocası Mürşide İçmeli, Hasan Pekmezci, Hayati Misman exlibris yaptı ki, gençler onları model olarak alıyorlar. Sanatçılar exlibris yapınca gençlerin yapmaması sanırım düşünülemez. O bakımdan kendilerine sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Bu büyük destek bize güç verdi. Eminim genç arkadaşlarımız daha iyi, daha güzel şeyler yapmak için çaba göstereceklerdir. Şefik Bey'e de çok teşekkür ediyorum. “Yılbaşı yaklaşıyor exlibris siparişleri verebilirsiniz” dedi. Yani exlibris yapanlar, artık siparişler almaya hazır olsunlar. Biraz sonra sergide beğenilenlerin sahipleri sipariş alabilecekler. O anlam çıkıyor, teşekkür ederim kendisine. Efendim exlibris sanatçıları, tasarımcılarını, koleksiyoncularını ve kullanıcılarını bir araya getirmek, exlibrisle ilgilenenler arasında iyi bir iletişim kurmak, yakınlaşmayı ve dayanışmayı sağlamak, exlibrisin bir sanat dalı, bir grafik disiplini olarak gelişmesini ve yaygınlaşmasını sağlamak, kitaba özgün baskı resme ve grafik tasarıma yönelik ilgi uyandırmak exlibris yoluyla ülkemizi kültür ve sanatımızı yurtdışında tanıtmaya çalışmak ve exlibris alanındaki mirasımızı korumak amacıyla Ankara Exlibris Derneği kuruldu. Amaçlarımızdan bir tanesi exlibris mirasımızı korumak. Durum böyle olunca bizim exlibris konusunda araştırma yapma sorumluluğumuz da var diye düşündüm. Exlibris kitabımı hazırlamadan önce, gerek Milli Kütüphane'de, gerek Üsküdar Amerikan Koleji Kütüphanesi'nde gerekse Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi'nde araştırmalar yaptım. Fakat bu panel gündeme geldiğinde daha geniş çaplı bir araştırma yapmak istedim. Özellikle Milli Kütüphane'de gördüğüm çok eski el yazması kitapların yanında yurtdışından,

sahafardan alınmış veya bağışlanmışlar kitaplara rastladım. Milli Kütüphane'ye Türkiye ile ilgili, özellikle Osmanlılarla ilgili yabancı kitaplar satın alınmış. Bunları inceleme fırsatı buldum. Birkaç gün araştırma yaptım ve onların exlibrisli olanlarından slaytlar çektim. Bir kaçında Türkiye özelliğini göreceksiniz. Osmanlılar döneminde bir exlibris yapılmış fakat altında yapanın adı yazmıyor, kimin yaptığı belli değil. Siluet bir İstanbul silueti. Şimdiki Boğaziçi Üniversitesi olan Robert Kolej kütüphanesinde andaçlar/yıllıklar var, onlarda exlibrisler vardı. İsim kısmı boş kalmış bu exlibrisler, ofsetle çoğaltılmış fakat yapan andaç komisyonundaki yine yabancı uyruklu bir genç. Exlibris kültürünü beraberinde getiren bir öğrenci.

Exlibris, aslında Türkiye'deki kitaplarda, kütüphanelerde var. Kitap düşkünüleri bu kitapları yurtdışından getirmişler. Ama exlibris kültüründen yıllarca uzak kaldığımız, belki de tanımadığımız için

Ahmet Aydın Kaptan, C3+C5+S (83x97), 1999

benimsememişiz. Çok seviyorum. Artık siparişler alıyoruz. İnsanlar exlibrisin ne olduğunu merak ediyorlar. Az önce Şefik Bey hoş bir anısından söz etti; sormaları ne güzel.

Biz dernek üyeleri olarak hepimiz exlibrisi anlatmakla sorumluyuz. Genç arkadaşlarımıza özellikle hatırlatıyorum; “Exlibris nedir?” diye sorduklarında samimi bir şekilde açıklama yapmalarını, en ince ayrıntısına kadar anlatmalarını rica ediyorum. İnsanları aydınlatma sorumluluğumuz var diyorum. Ve o kitaplardan çektiğim exlibris slaytlarını sizlerle paylaşmak istiyorum. Osmanlı döneminde mühür geleneği çok yaygın olarak var ama bunlar exlibris değil. Exlibris olabilmesi için koleksiyoncunun ondan yararlanabilmesi gerekiyor. Mutlaka bir kağıtta basılı olması gerekiyor. Ama bu da bir mülkiyet işareti olduğundan, örnek olarak bu belgeyi de koydum.

Kaya Özsezgin: Teşekkür ediyoruz. Arkadaşlarımızın bu konuyla ilgili ilave edecekleri bir şey yok, konuşma turu tamamlandı. Daha çok sizden konuyla ilgili olarak merak ettiğiniz sorular veya spesifik sorular olabilir. Ricam hangi arkadaşımıza sorunuzu yöneltiyorsanız onu belirtin ve sorunuzu sorun.

Erol Turgut: Kendi çalışmamı karşı tarafa atfettiğimde exlibris verdiğim kişideki yansımamı merak ediyorum. Exlibrisin sınırlayıcılığı bir anlamda aşabilmek adına kendi geldiğim özgün çizgiyi ya da yakaladığım bir noktayı getirmek istiyorum. Fakat bunu karşı tarafın nasıl karşılanacağını merak ediyorum. Acaba nasıl bir tepki gelir?

Sefik Kahramankaptan: Şahsen benim çok hoşuma gidiyor. Şu açıdan; yani mutlaka o insanı tanımlaması veya ona ait birtakım izler taşıması şart değil. Siz, kendinizi, duygu ve düşüncelerinizi ifade etme gereksinimi içindediniz, bir sanatçı olarak ve değişik konular ve renkler alıyorsunuz. Bunu exlibriste ortaya koymak istiyorsunuz. Bundan daha doğal ve adına exlibris yapılan kişi açısından da bundan daha ilginç ne olabilir? Ben ya da bir başkası exlibris koleksiyonu da yapıyorsak, koleksiyonumuzu zenginleştirici olması bakımından daha da sevindirici. Diyelim ki kişinin niteliklerini birtakım belirgin özelliklerini yansıtan exlibrisler klasik anlayıştır, ama sanatçının özgürce yaratımına bu sanat her zaman sonuna kadar açık ve açık olmalıdır, diye düşünüyorum.

Sıtkı M. Erinç: Bir insana adı geçen bir armağan verilirse onure olur, hiç şüphem yok. Nitekim hiç beklemediğim arkadaşlarımdan, dostlarımdan exlibrisler alırım. Kimisini benim adıma yaptığı exlibrislerin bulunduğu kataloglara koyarım. Bunlar son derece onure edici ve bak beni unutmaması gibi güzel duygular yaşatan ve yaşamamıza vesile olan ürünler. Fakat bir tane arkadaşımın benim için yaptığı, beni bağlayan, öykü diye anlatıyorum bunu. İsmimi görmeseler dahi “aaa... bu Sıtkı hoca” derirtecek bir exlibristi. Bir taşla iki kuş vurmuştu, diğer türlü bir vuruyor, ama böyle iki kuş vurdu. Çünkü benim öğrencilerim bilirler. Ben derse girerdim sigarayla, dersten çıkardım sigarayla. Şimdi yaptığı exlibriste benim küllüğüm olan tütün kutusu ve sigara... Şimdi bu işte bir simge oluyor. Haa bak beni ne kadar iyi tanımış, gözlemlemiş, bir artı getiriyor akla.

Mehmet Aydoğdu: Bu soruyla ilgili olarak benim de açıklamak istediklerim var. Genelde zaten exlibris yapıldığı zaman, yani klasik açıdan, orada zaten belirli mecburiyetler vardır, sorumluluklar

vardır. Şimdi ben iki küçük örnek vereceğim. Geçen yıl bir faks geldi. Bu Fransızların tanınmış bir akordeon sanatçısı var. O bana “benim için uçuk bir şey yapar mısınız?” dedi. Beni orada Sürrealizmin çocuğu olarak tanımlarlar. Ben de “olur” dedim. Sanatçıyı televizyondan, basından tanıyorum. O da az çok beni öyle tanıyormuş. Biz birbirimizle sıcak bir temas içine girmeyeceğimize, konuşmayacağımıza dair bir yöntem seçtik. Ama yazıyla, faksla birbirimizi tanımaya çalışacağız. Bu iş ya on beş gün ya da bir ay sürdü ve benim kafam attı. Bu iş böyle olmayacak dedim oturdum masaya. Bu sanatçı kimdir? Berbat, iyi ya da kötü olsa da, sevsem de sevsem de ben sanatçıyım. Elime aldığım kağıdın üstüne önce bir çizgi attım, sonra baktım ve kendime sordum. Bu akordeon sanatçısı bayan ne yapıyor diye. Dünya pop müzikle, şununla, bununla eğlenirken bu bayan modern çağın simgesi olan akordeonla, yani geçmiş bir dünya ile uğraşiyor. O zaman aklıma çok küçük bir şey geldi. Makası aldım, kestğim bir parçayı dörde katladım, akordeon oldu. Yani çağdaş exlibris sanatçısının bir şeyi unutmaması lazım ve ben ona içtenlikle inanıyorum. Özgürlük her zaman var, onu alabilmek sanatçılara bağlıdır. Ya alacaksınız çağdaş sanat içindeki sorumluluğunuzu ve yaratıcı olarak gücünüzü ispatlayacaksınız. Ya da modern sanat akımı içinde kalacaksınız. Bu birincisiydi. İkincisi ise; birkaç yıl önce Nelson Mandela, Avrupa gezilerinden birinde bir grup sanatçıyla tanıştırdı. aralarında ben de vardım. Adım Latince olmadığı için bana tercüman aracılığıyla “Siz nerelisiniz?” diye sordurttu. Ben de; “Türk’üm” dedim. O da “Haa... Atatürk” dedi. Daha sonra biraz sohbet ettik, bu benim üzerimde büyük bir etki yarattı. Etkisi de şu: Adamın dünyadan haberi yok, dünya ile kopuk yaşıyor ama bir sembol olmuş artık. Bu nedenle bende müthiş bir etki yarattı. Fakat adam her şeye açık. Ondan sonra ona “Uygun görürseniz size bir exlibris yapmak istiyorum” diye bir yazı yazdım. Olumlu yanıtı aldıktan sonra oturdum ve çalışmaya başladım. Nelson Mandela ne olabilirdi? Cevap olarak “hiç bir şey” vardı kafamda. Ama bir ruh, bir insan için yalnızca bir semboldür. Fakat bugün yaşayan nesil için, iki nesil sonra Güney Afrikalı gençler için ifade edilebilecek hiçbir şey yok. Yalnızca tarihin dolaplarına yerleştirilmiş görüntüler olacak. O zaman bu Afrikalı’da ne var dedim. Araştırdım, tüm kabileleri temsil eden renkleri buldum. Onlardan on beş tanesini aldım ve sayfanın üstüne koymaya başladım. O sırada aklıma bir şey geldi. Kabile başkanlarının hepsinin bir sopası vardı ve onların formu

genellikle aynıydı. Sonra o forma benzettiğim formu yüzeye yerleştirdim. Fakat beni tatmin etmedi. Çünkü Mandela’yı tam olarak ifade etmiyordu. Bu sefer Mandela için yaptığım o desenin etrafını siyah bir çizgiyle kapattım. Yani yaşayan, yaşamak içinde olan bir şeyin karanlıklar dünyası içinde olduğunu ve de o formu aynı, Türkiye’de ölümlerin kefeneye konulması gibi Güney Afrika’da da insanlar ölümlerini böyle beyaz bir şeyin içine koyarlar ve gömerler ve de bembeyaz bir sayfanın içine bakıldığı zaman siyah bir ölümcül manzarayı canlandıran, içinde yaşan şey. İşte Mandela’ya ben bunu yaptım. Yani şunu demek istiyorum. Ben de istesem Mandela’nın portresini çizdim, yanına onu temsil edecek bir şeyler yapardım. Ama işte bir yerde çağdaş sanatçıların en büyük sorumlulukları, sergiledikleri, gösterdikleri değil. O atölye, mekan içinde, o yalnızlıkları içinde ne kadar otantik olacaklar, ne kadar sorumlu olacaklar. Bence

Pemra Ataç, L, (90x90), 1998

kimliğimizi en iyi yerlere götürecek noktalardan bir tanesi, o cesareti yaşayabilmek. Siz yaşıyorsanız o cesareti yaratacağınız şeyi hocam bile ne kuşa benzetecek ne de başka bir şeye.

Ali Tomak: Exlibris tasarımında belli bir tekniğe bağlı kalınması gerekiyor mu? Sanatçının çizgisini yansıtacak belli bir tarz gerekli mi? Tasarımcı serigrafı baskı dışında diğer baskı tekniklerini de yapabilir mi? Ya da belli bir kalıp içinde mi kalması gerekiyor?

Hasip Pektas: Özellikle bir sanatçının özgün bir tarz oluşturması bir süreç gerektirir. Takdir edersiniz öyle üç ya da beş tane exlibris yapmakla da geleceğe kalınmaz. Zaman içinde elbette sanatçının bir tarzı oluşacaktır. Ve insanlar, o tarz ve teknik yetkinlik nedeniyle sanatçıyı seçmeye başlayacaklardır. Fotokopinin dışında hemen hemen her türlü çoğaltma teknikleri FISAE tarafından kabul edilmiştir. Teknik, tamamen sanatçının

tercihine kalmıştır. Hangi alanda kendini yetkin buluyorsa o teknikle üretimini sürdürür, o teknik üzerinde yetkinleşir. Teknik, ifade etmek için bir araçtır. Orada kullanılan imgeler, yazı- resim ilişkisi ve kompozisyon önemlidir. Şüphesiz exlibris yapılan kişiyi anlatması da önemlidir. Adına exlibris yapılan kişiyle ilgili olarak her zaman bir kaygı vardır. Siz her ne kadar exlibris sanatçısı özgür olmak durumunda deseniz de fazla özgür değilsiniz. Çağdaş bir exlibris yapma konusunda Mehmet Aydoğdu’nun yaklaşımına yürekten katılıyorum. Ama kendi ifadeleri içinde de duydunuz, gerek Fransız akordeon sanatçısına gerekse Mandela’ya exlibris yaparken yine yaptığı kişiyi düşünmek durumunda kalmış. Exlibris yaptığımız kişiyi düşünmeden, ilgi kurmadan tasarlayamayız. Yaptığımız benimsenebilir. Memnuniyetle kabul de edilebilir. Fakat o exlibrisin kitaplara yapıştırılması sahibinin tasarrufundadır. İçinize sinmeyen, heyecan vermeyen hangi resmi duvarımıza asarsınız?

Ugur Bilge: Mutlaka baskı mı olması gerekiyor bu exlibrisin? Kitabın ciltli bir yerine orijinal bir yazı yazdırıp exlibris yapamaz mıyız? Renkli bir tarih kitabında mutlaka bir exlibris olur mu? Mutlaka koleksiyona girme şartı nereden çıkıyor? Bunu açıklar mısınız.

Hasip Pektas: Tabii sizin yaptığımız exlibris daha kıymetli olur. Bir tane çünkü. Biliyorsunuz ki özgün baskıyla resim arasındaki fark bu. Özgün baskının özelliği daha paylaşımcı olmasıdır. Yağlı boya resmi alırsınız evinize asarsınız. Artık o sizin evinizdedir ya da müzededir. İzleyici kitlesi azdır ya da sınırlıdır ama özgün baskıyı elli tane basarsınız, elli tane kişinin o esere sahip olma şansı vardır. Çoğaltmanın altında yatan felsefe biraz budur. Paylaşmaktır. Exlibrisin en güzel yanı sevgi gibi paylaşılınca çoğalan bir sanat dalı olmasıdır. O nedenle baskıyla çoğaltabiliyorsunuz, diğer sanatçılarla değiş-tokuş yapabiliyorsunuz, koleksiyoncular alıp biriktirebiliyor. Ama sizin yaptığımız kitabınızda orijinal olarak kalacaktır. Nitekim az sonra sergide göreceksiniz elle yapılmış bire bir exlibrisler de var, olma diye bir şey yok. Bunu ister kağıt üstüne yapın, ister kitabın iç kapağına yapın. Sonuçta bir mülkiyet işareti koymuş oluyorsunuz. Mühür de bir mülkiyet işareti fakat herkes tarafından paylaşılıyor. Çoğaltmanın altında yatan düşünce diğer sanatçılarla, koleksiyoncularla paylaşmak hatta yarışmalara katılmaktır. Elbette en önemlisi, sahibinin çok sayıdaki kitabını işaretlemektir.

Willy Braspenninx (Belçika), X3 (85x65), ?

Seiwi Kamachi (Çek Cumh.), C2 (90x70), 1993

Bohumil Kratky (Rusya) L, (105x80), 1981

Gerard Gaudaen (Belçika), X2 (65x50), ?

Hedwig Pauwels (Belçika), C3+C5 (100x70), 1985

Walter Wuyts (Belçika), X1/2 (65x55), 1989

Joris Mommen (Belçika), C3 (155x95), 1989

Masao Ohba (Japonya), S/12 (98x68), 1994

Karel Benes (Çek Cumh.) L, (105x70), 1994

Ferruh Haşiloğlu, C3 (80x80), 1999

Suat Başel, X1+X3 (65x60), 1997

İlnur Dedeoğlu, X3 (85x90), 1998

Eşef Erenler, X3 (105x130), 1999

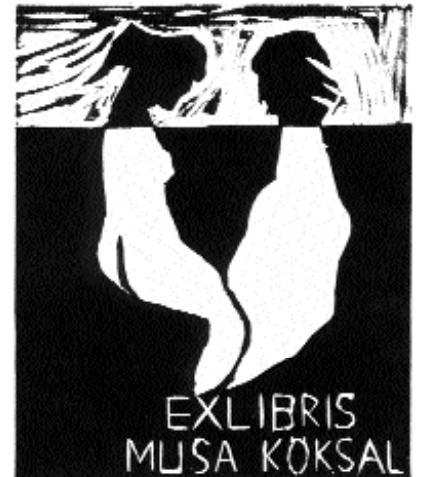
Uğur Erbaş, X3 (75x55), 1998

Ali Tomak, C3/col (105x50), 1999

Selda Kumlu, X3 (70x50), 1997

Musa Köksal, X3 (120x100), 1999

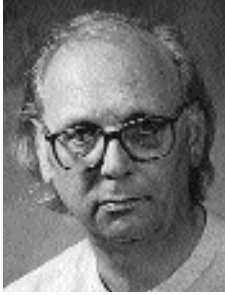
exlibris
GÖKHAN OKUR

Gökhan Okur, CAD (20x80), 1999

exlibris
ARIF BAĞCIVAN

Arif Bağcivan, CAD (15x60), 1999

Luc Van den Briele

8 Mayıs 1930'da bir Flaman kenti olan Ieper'de doğdu. Bibliyografya ve Kütüphanecilik üzerine eğitim aldı. Uzun zaman Brussels Basın Kütüphanesi'nde kütüphane şefi olarak çalıştı. "Het Trefwoord" (The Keyword) ve "Boek en Bibliotheek" (Book and Library) adlı kütüphane dergilerinde editörlük yaptı. Edebiyata ilişkin çeşitli bibliyografik araştırmaların sahibi olan Briele, özellikle tarih ve edebiyat alanında pek çok kitabın tanıtımını da gerçekleştirdi.

Bir oyun yazarı olarak da bilinen Luc Van den Briele, radyo ve tiyatro için 33 oyun hazırlamıştır. Flaman dilinde yazılan bu oyunların bazıları İngilizce, Fransızca, Almanca, Rumence ve Rusça'ya da çevrilmiştir. Çekoslovak sanatçı Pavel Hlavaty'nin 7 gravürünün de yer aldığı özel baskı bir kitabı, "Napocalypse" isimli oyunundaki parçalardan oluşmaktadır. Çekoslovak exlibris sanatçısı Ivana Kanturková'nın yaşam öyküsünü anlattığı "De dood van Ivana K." (The death of Ivana K.) adlı radyo oyunuyla Luc Van den Briele, edebiyat alanında 10 ödül almıştır.

Exlibris sanatı üzerine Belçika, Danimarka, Almanya, İtalya, Romanya ve İspanya'da ki exlibris dergileri ve yıllıklarda yayımlanan yüzlerce makalenin yanında bu sanat alanına adanmış 13 kitabı da bulunmaktadır. Portekiz'de yayımlanan "Bio-bibliographical Encyclopaedia of Contemporary Exlibris-art" da düzenli olarak destek olmaktadır.

1979'dan bu yana Belçika Exlibris Derneği tarafından çıkarılan "Graphia" isimli derginin editörlüğünü yapmaktadır. Exlibris Derneği'nin yanı sıra Sint - Niklaas Exlibris Müzesi'nin de yönetim kurulu üyesidir. Sint - Niklaas Uluslararası Exlibris Merkezi'nce düzenlenen exlibris yarışmaları ve bienallerin yanında, bazı dernekler tarafından düzenlenen "1995-The Reynard the Fox", "1995 - The World of Exlibris", "1997 - The Charles De Coster and Till Uilenspiegel", "1999 - The Guido Gezelle" gibi exlibris yarışmalarının organizasyonuna ve jüri üyeliklerine çağırılmıştır. Geçen aylarda Brussels'deki Krediet-bank Sanat Galerisi'nde açılmış olan "Highlights in Contemporary European Exlibris-art" sergisi gibi çok sayıda exlibris sergisini düzenlemiştir.

Luc Van den Briele, 600'ü dramatik sanatlar (tiyatro, bale, sirk, film, opera, kukla tiyatrosu), 4.500'ü edebiyat ve yazarlar üzerine yaratılmış yaklaşık 25.000 exlibrisin yer aldığı büyük bir koleksiyona sahiptir. Çok sayıda sanatçı, çağdaş exlibris sanatının destekçisi olarak gördükleri Luc Van den Briele adına çeşitli exlibrisler yapmışlardır. Bu exlibrislerin çoğunda kişisel ya da kitapla ilgili konulara, tiyatro ve edebiyata ilişkin

imgelere yer verilmiştir. Bazılarında ise kadın güzelliği ve erotizm işlenmiştir. Her exlibris, bir mülkiyet işareti olarak Luc Van den Briele

kütüphanesindeki kitaplardan birinde mutlaka yer almaktadır. Bazı makalelerinde Briele, kitap sahipleri için gerçek birer simge olan exlibrislerin bir gereksinim olduğunu ve bunların, tarihsel ve kültürel geçmişi yansıttığını savunmaktadır. Tanınmış fakat ölmüş kişilere adanan ya da İtalya'da olduğu gibi turistik tanıtım amaçlı yapılan gerçek dışı (sahte) exlibris yapılmasına en çok karşı olanlardan biridir.

Exlibris sanatı üzerine yazdığı (çoğunluğu Almanca) kitaplar:

- Over het verzamelen van exlibris. (Exlibris koleksiyonu hakkında). Sint - Niklaas, Graphia, 1983.
- Boek en Exlibris. Het boek als inspiratiebron in de hedendaagse exlibriskunst. (Kitap ve Exlibris. Çağdaş exlibris sanatında esin kaynağı olarak kitap.) Leuven, Ceuterick Editor, 1986.
- Van Edmond Van Offel tot Jan Meeus. Een overzicht van de hedendaagse exlibris-kunst in Vlaanderen. (Van Edmond Van Offel'den Jan Meeus'a. Kuzey Avrupa ülkelerindeki çağdaş exlibris sanatına bir bakış.) Sint - Niklaas, Graphia, 1986.
- Exlibris verzamelen. Een praktische handleiding. (Exlibris koleksiyonculuğu. Uygulamalı el kitabı). Sint - Niklaas, Graphia, 1990.
- Exlibris. (Başlangıç olarak genel ve tarihsel bir bakış). Tielt, Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, 1991.
- Hedendaagse Vlaamse Exlibris (Çağdaş Flaman exlibrisi. 10'ar exlibrisleriyle Çağdaş Flaman sanatçıların tanıtıldığı bir kitap) Tielt, Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, 1991.
- Gerard Gaudaen. Een overzicht van zijn exlibrisoeuvre. (Gerard Gaudaen'in exlibris çalışmalarına bir bakış). Sint - Niklaas, Graphia, 1990.
- Antoon Vermeylen. (Antoon Vermeylen'in exlibris çalışmalarının tanıtımı ve listesi). Hasselt, Dirix-edition, 1997.
- Tjil Uilenspiegel in de exlibriskunst. (Exlibris sanatında Tjil Uilenspiegel. Tjil Uilenspiegel exlibris yarışmasının sonuçları üzerine bir yorum ve örnekler). Damme, Tjil Uilenspiegel - museum, 1997.
- Hoogtepunten van de hedendaagse Europese exlibriskunst. (Aynı isimli sergi nedeniyle basılan çağdaş Avrupa exlibris sanatı üzerine dikkat çeken bir kitap). Brussel, Kredietbank, 1997.
- Somments de l'art contemporain des ex-libris en Europe. (Bir önceki kitabın Fransızca çevirisi). Brussel, Kredietbank, 1997.
- Modern Erotic Bookplates. London, Primrose Hill Press, 1999.
- Jelena Kisseljova. (Almanca, İngilizce ve Fransızca metnin yer aldığı Jelena Kisseljova'nın exlibris çalışmalarının tanıtan bir monografi). Frederikshavn, Kunstmuseum, 1999.

Yazışma adresi: Luc Van den Briele
Bleekstraat 6 - 309/92, B-2800 Mechelen, BELGIUM
E-Mail: bs762038@skynet.be

L. Goovaers (B) C2+C6 (85x40) '88

Frans Lasure (Belçika), X5, (65x45), 1985

Ank Spronk (Hollanda) C3, (110x85), ?

Haberler:

• 17-21 Nisan 2000 tarihleri arasında Antakya Mustafa Kemal Üniversitesi'nde karma exlibris sergisi açılacaktır.

21-23 Nisan tarihlerinde bir de Hatay gezisi planlanmıştır.

Başvuru: Erol Olcay, Tel: 297 83 40

• 19 Aralık 1999 tarihinde yapılan Ankara Exlibris Derneği 2. Olağan Genel Kurulu'nda exlibris sanatına gösterdikleri ilgi, destek ve katkıdan dolayı bazı değerli sanatçı hocalarımızın derneğimizin onur üyeliğine seçilmelerine karar verildi. Sayın Mürşide İçmeli, Sayın Sıtkı M. Erinc, Sayın Hüseyin Bilgin, Sayın Hayati Misman ve Sayın Sema Ilgaz Temel'in aramızda olmalarından mutluluk duyuyoruz. Kendilerine teşekkür ederiz.

Ayrıca Türk exlibris sanatının gelişmesi yönünde sürekli destek veren yurt dışındaki bazı koleksiyoncu ve sanatçılar da derneğimiz onur üyesi oldular. İsviçre'den Sayın Benoit Junod, Belçika'dan Sayın Luc Van den Briele ve İtalya'dan Sayın Antonio Grimaldi'nin ilgi ve desteklerinin süreceğine inanıyoruz.

• Başkent Ankara'yı sanatın da başkenti yapmak ve ilk etapda Ankara'ya bir Çağdaş Sanatlar Müzesi kazandırmak amacıyla çok sayıda sanatçı ve sanatsever bir araya gelerek "Çağdaş Sanatlar Vakfı"ni oluşturdular. Kuruluş çalışmaları sürmekte olan ÇAĞSAV'ın Geçici Yönetim Kurulu üyeleri; Aydın Esen, A. Şefik Kahramankaptan, Kıymet Giray, Gültekin Serbest ve Hasip Pektaş'tır.

• Alman Exlibris Sanatçıları Derneği Başkanı Dr. med. Gernold Blum, hazırlamakta olduğu "Modern Avrupa Exlibrisi" isimli kitabı için yazı istemiştir. Dr. Blum'a "Exlibris in Turkey" başlıklı bir yazı ve bazı sanatçılarımızdan exlibris örnekleri gönderilmiştir. Kitap 2001 yılında çıkacaktır.

• Luc Van Den Briele, Graphia dergisinin gelecek sayısında Ankara Exlibris Derneği'nin sergisi hakkında bir yazı yazacağını ayrıca "Çağdaş Türk Exlibrisi" başlıklı bir yazı hazırlamakta olduğunu bildirmiştir. Bu yazıya ek olarak; Hülya Arslan, Vesile Kaptan Aykaç, İlknur Dedeoğlu, Yıldız Doyran, Salih Denli, Erdoğan Ergün, Şükrü

Ertürk, Deniz Karanis Huysal, Mürşide İçmeli, Osman Sabit, Nazan Tekbaş Tanyu, Sema Ilgaz Temel, Serpil Güvendi Kaptan, Ali Tomak, Ercan Tuna, Fedail Yılmaz, Mehmet Aydoğdu ve Hasip Pektaş'tan birer exlibris örneği koyacağını da belirtmiştir.

• 15 Aralık 1999'da Adana Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde Hasip Pektaş, "Exlibris ve Türkiye'deki Oluşumu" konulu bir konferans verip, gösteri yaptı.

• 29 Kasım - 03 Aralık 1999'da Erzurum Atatürk Üniversitesi Sanat Galerisi'nde Hasip Pektaş, "Exlibris Sergisi" açtı.

• 29 ve 30 Kasım 1999 tarihlerinde Erzurum Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Hasip Pektaş, "Exlibris" konulu bir konferans verip, gösteri ve workshop yaptı. Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının yaptıkları exlibrisler sergilendi. En başarılı öğrenci seçilen Eşef Erenler'e ödül verildi.

• 23 Kasım 1999'da ODTÜ Özel Lisesi'nde Hasip Pektaş, "Exlibris ve Türkiye'deki Oluşumu" konulu bir konferans verip, gösteri yaptı.

• 18 Kasım 1999'da Türk Kütüphaneciler Derneği 50. Yıl Uluslararası Sempozyumu'nda Milli Kütüphane'de Hasip Pektaş, "Exlibris ve Türkiye'deki Oluşumu" konulu bir bildiri sunup, gösteri yaptı.

• 15 Kasım 1999'da Samsun İlkadım Rotary Kulübü'nde Hasip Pektaş, "Exlibris ve Türkiye'deki Oluşumu" konulu bir konferans verip, gösteri yaptı.

• 15 - 22 Kasım 1999'da Samsun Ziraat Bankası Sanat Galerisi'nde Hasip Pektaş, "Exlibris Sergisi" açtı.

• AED, 06 Kasım 1999'da Ankara Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde Mehmet Aydoğdu, Sıtkı M. Erinc, Şefik Kahramankaptan, Kaya Özsezgin ve Hasip Pektaş'ın konuşmacı olarak katıldığı "Gündemdeki Exlibris" konulu bir Panel yaptı.

• AED, 06 - 16 Kasım 1999'da Ankara Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde Belçika'dan Luc Van Den Briele'nin özel

koleksiyonundan örneklerin de bulunduğu karma bir Exlibris Sergisi açtı. Sergide Mürşide İçmeli, Hüseyin Bilgin, Hayati Misman, Hasan Pekmezci, Şükrü Ertürk, Sema Boyancı, Sema Ilgaz Temel gibi sanatçı hocaların exlibrisleri yanında çok sayıda genç sanatçı ve tasarımcının çalışmaları da yer aldı. Teknik ve estetik yetkinliği ile özellikle Briele'nin koleksiyonu oldukça ilgi çekti.

• 05 Kasım 1999'da Polonya'da açılan "3. Uluslararası Gliwice'99 Exlibris Yarışması" sergisinde AED üyelerinden Mine Gündüz ve Fedail Yılmaz'ın exlibrisleri sergilendi.

• 11 - 23 Ekim 1999 tarihlerinde Yunanistan - Atina'da açılan ve koleksiyoncu Dr. Vassilis Zevgolis'in organize ettiği karma "Exlibris" sergisinde AED üyesi Mine Gündüz, Hasip Pektaş, Zülfikar Sayın ile Burçin Tansu Barut'un exlibrisleri yer aldı.

• 04 - 08 Ekim 1999'da Kıbrıs - Lefkoşe'de Saçaklı Ev Sanat Galerisi'nde Hasip Pektaş, "Exlibris Sergisi" açtı.

• 01 Ekim 1999'da Mersin Üniversitesi'nde Hasip Pektaş, "Exlibris ve Türkiye'deki Oluşumu" konulu bir konferans verip, gösteri yaptı.

• 10 - 30 Ağustos 1999'da Belçika'nın Liege kentinde AED üyesi sanatçımız Mehmet Aydoğdu'nun "Türkiye'den Eserler" adı altında düzenlediği sergide Hasip Pektaş'ın exlibrisleri de sergilendi.

• 27 Haziran 1999'da İstanbul Beykent Üniversitesi'nin organize ettiği "Seyyar Seminerler I" kapsamında Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat için Vakıf'da Hasip Pektaş, "Exlibris ve Türkiye'deki Oluşumu" konulu bir konferans verip, gösteri yaptı.

• 11 Mayıs 1999'da H. Ü. Güzel Sanatlar Fak. Grafik Bölümü'nde Hasip Pektaş, "Exlibris ve Türkiye'deki Oluşumu" konulu bir konferans verip, gösteri yaptı.

• 3 - 22 Mayıs 1999'da İstanbul Beyoğlu Emlak Sanat Galerisi'nde Hasip Pektaş, "Exlibris Sergisi" açtı.

Habibe Durgut, X3, (100x125), 1999

Ata Yakup Kaptan, X3, (92x135), 1999

Exlibris Nedir?

(Exlibris yeni duyan ve merak edenler için kısa bir özet. Ayrıntılı bilgi dernek web sitesinden alınabilir)

Exlibris, kitapseverlerin kitaplarının iç kapağına yapıştırdıkları üzerinde adlarının ve değişik konularda resimlerin yer aldığı küçük boyutlu grafik çalışmalarıdır. Kitabın kartviziti ya da tapusudur. Kitap sahibini tanıtır, onu yüceltir ve kitabı ödünç alan kişiyi geri getirmesi konusunda uyarır. Sözcük olarak ...'nın kitabı, ...'nın kütüphanesinden anlamına gelir.

Exlibris önemli bir iletişim aracıdır. Bir ihtiyaç grafiği olarak doğmasına karşın, estetik kaygılarla yapılan özgün yapıtlardır. Sanatı, insanın elleri arasına, kitapların içine kadar getirir, onun büyüleyici sıcaklığını hissettirir. Çok uzun bir geçmişe sahip bu sanat dalı, yapıldığı döneme ait kültürel, tarihsel özellikleri günümüze taşınması nedeniyle de ilgi çekmekte, sanatçılar ve koleksiyoncular arasında önemli bir değiş tokuş objesi olarak kullanılmaktadır.

İnsanı farklı düşüncelere yönelten bu özgün çalışmalar; genellikle kitapların boyutuna bağlı kalınarak hazırlanıp, değişik baskı teknikleriyle çoğaltılmaktadır.

Türkiye'de Exlibris

Osmanlılar döneminden kalma el yazması ve basılmış kitaplarda mülkiyet işareti olarak mühürleri kabul edebiliriz. Mühürler, exlibris türüne girmese de özgün kaligrafik yapılarıyla ait oldukları kişilerin arması veya Logotayp'ı olarak exlibris işlevini görmüşlerdir.

Türkiye'nin exlibrisi tanınması, batıdan alınmış kitaplarla olmuştur. Avrupa ülkelerinde yaygın olarak kullanılan exlibrisli kitaplar, ikinci el satışlarla ülkemize girmiş, bu kitapların sahipleri öldüğü zaman ise yakınları tarafından kütüphanelere bağışlanmış veya sahaflara satılmıştır. Yurtdışındaki müzayedelerden alınan bazı kitaplarda exlibrislere rastlanmaktadır. Örneğin Milli Kütüphane, Boğaziçi Üniversitesi ve Yapı Kredi Bankası Kütüphaneleri ile Basın Müzesi'ndeki eski kitapların çoğunda exlibrisler vardır.

1997 yılında Türkiye'nin ilk exlibris derneği olan Ankara Exlibris derneği kuruldu. Halen 68 üyesiyle exlibrisin tanınması, yaygınlaşması için çaba gösteren bu dernekten başka İstanbul'da da İstanbul Exlibris Akademisi Derneği kurulmuştur.

Exlibris Baskı Teknikleri ve Simgeleri

C : Çukur Baskı / Intaglio printing (C = Chalcographie)

C1 : Çelik oyma / Steel engraving

C2 : Bakır oyma / Copper engraving

C3 : Asitle yedirme / Etching

C4 : Kuru kazıma / Drypoint

C5 : Akuatinta / Aquatint

C6 : Vernikli yüzeyde yedirme / Soft ground etching

C7 : Mekanik doku yaratma / Mezzotint

C8 : Plastik gravür / Plastic engraving

X : Yüksek Baskı / Relief printing (X = Xylographie)

X1 : Ağaç baskı / Woodcut

X2 : Ağaç oyma baskı / Wood engraving

X3 : Linolyum baskı / Lino cut

X4 : Kurşun oyma baskı / Lead engraving

X5 : Çinko oyma baskı / Zinc engraving

X6 : Plastik oyma baskı / Plastic engraving

L : Taş Baskı - Litografi / Lithography

S : Serigrafik Baskı - İpek baskı / Silk screen

P : Fotografik Çoğaltma / Photographic reproduction

P1 : Klişe baskı / Line block

P2 : Yarım ton klişe baskı / Half-tone

P3 : Fotogravür baskı / Photogravure

P4 : Tifdruk baskı / Rotogravure

P5 : Fototayp baskı / Collotype

P6 : Fotolitografi baskı / Photolithography

P7 : Ofset baskı / Offset

P8 : Fotograf / Photograph

P9 : Siluet baskı / Silhouette

T : Yazı düzenleme / Typography

E : El yazısı / Calligraphy

M : Monotip (tek tip) baskı / Monotype

CAD : Bilgisayar destekli tasarım / Computer Added Design

CAD/c : Renkli bilgisayar destekli tasarım / Kleuren

B : Körükörüne baskı / Blind printing

TM : Karışık teknik / Mixed technique

TNC : Sınıflama dışı teknik / Technic no classification

/2 : Renk sayısı (S/2 : İki renkli serigrafik baskı)

Col. : Elle renklendirme

AED Üyeleri

(Soyadı alfabetik sırasıyla)

Murat ADAYLAR (027) Ahmet Hikmet Sok. D Blok 9/44 Y. Mahalle-Ank.
Tel: (0312) 315 35 76**Handan Müjde AYAN (061)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Resim Böl. Ankara
Tel: (0312) 297 87 50**Mehmet AYDOĞDU (038)**7, Degres des Tisserands B- 4000 Liege-Belgium
Tel: 00 32 (0)4/ 226 31 55**Vesile KAPTAN AYTAÇ (049)**Bahıtlı Sok. 39/A5 Fikirtepe - İstanbul
Tel: (0216) 414 10 56**H. Arif BAĞÇIVAN (053)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Hatice BENGİSÜ (062)**Abant İzzet Baysal Ünv. Resim Böl. Bolu
Tel: (0374) 253 45 11/2776**Sema BOYANCI (050)**Şenyuva Mah. Merhale Sok.25/1 Beştepe-Ankara
Tel: (0312) 223 93 84**Besen İdil BÖRTUCENE (066)**Akdeniz Cad. No: 10/3 Bahçelievler-Ankara
Tel: (0312) 430 31 41/538**Mustafa BULAT (063)**Atatürk Ünv. Güz. San. Fak. Heykel Böl. Erzurum
Tel: (0442) 218 41 20/1374**Serap BULAT (064)**Atatürk Ünv. Güz. San. Fak. Heykel Böl. Erzurum
Tel: (0442) 218 41 20/1626**Özcan ÇALIŞKAN (031)**Şafaktepe Mah. Altılı Sok. 13/22 Cebeci-Ank.ara
Tel: (0312) 320 24 25**Murat Cumali ÇOKAL (035)**Marmara Sok. 45/3 Kolej-Ankara
Tel: (0312) 433 89 74**İlknur DEDEOĞLU (036)**2. Cad Dogan Sit. C/16 Balgat-Ankara
Tel: (0312) 286 71 40**Salih DENLİ (041)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Hamza DİNÇ (030)**dtp, Fevzi Çakmak Sok. 30/14 Kızılay-Ankara
Tel: (0312) 232 33 81**Murat DORKİP (026)**REKMAY, Cihan Sok. 19/10 Sıhhiye-Ankara
Tel: (0312) 231 09 74**E. Yıldız DOYRAN (056)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Resim Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 87**Habibe DURGUT (057)**100. Yıl Sitesi C Blok A Kanat 22 Balgat-Ankara
Tel: (0312) 286 78 48**Erdogan ERGÜN (010)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Hakan ERKAM (048)**18 Mengers Green Petworth GU 28 9 NW
West Sussex-England Tel: 00441798343610**Şükrü ERTÜRK (037)**T.C. Merkez Bank. Banknot Matb. Beşevler-Ankara
Tel: (0312) 212 69 90/147**Zeliha GÖKOVA (058)**100. Yıl Sitesi C Blok A Kanat 22 Balgat-Ankara
Tel: (0312) 286 78 48**Meral GÜNDÜZ (068)**35. Sok. 110/7 Bahçelievler-Ankara
Tel: (0312) 222 45 30**Mine GÜNDÜZ (029)**Asariye Cad. 85/6, Çırağan, Başıktaş-İstanbul
Tel: (0212) 258 00 31**Emel GÜRİSOY (018)**Yüksel Sit. B Blok No: 8 Bahçelievler-Ankara
Tel: (0312) 284 34 33**İsmail İLHAN (006)**Yeditepe Ünv. Güz. San. Fak. B.Ada - İstanbul
Tel: (0216) 382 86 86**A. Şefik KAHRAMANKAPTAN (004)**Akyüz Sok. 47/6 Küçükesat-Ankara
Tel: (0312) 467 14 37**Ahmet Aydın KAPTAN (051)**19 Mayıs Ünv. Eğt. Fak. G. S E. Böl. Samsun
Tel: (0362) 445 02 55**Ata Yakup KAPTAN (043)**İnönü Ünv. Eğt. Fak. G. S E. Böl. Malatya
(0422) 341 00 10/2600**Serpil GÜVENDİ KAPTAN (045)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Füsun KAVALCI (019)**Hacettepe Ünv. Güz. San. Fak. Seramik Böl. Ank.
Tel: (0312) 299 20 73**Mehmet KAVUKÇU (052)**Atatürk Ünv. Güzel San. Fak. Resim Böl. Erzurum
Tel: (0442) 233 11 46**Ali KILIÇ (028)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Dilek KILIÇ (032)**S. Mehmet Paşa Cad. 39/19 Sokullu-Ankara
Tel: (0312) 479 22 92**Hasan KIRAN (015)**Saygınlık Sit. 10. Cad. 328. Sok. A-4 B.Kent-Ankara
Tel: (0312) 256 05 00**Suat KUNDUZ (059)**ÖZGÜN Reklam Turgut Reis Yolu Konacık-Bodrum
Tel: (0252) 363 73 57**Nilgün KOÇOĞLU (042)**Ebuziya Sok. 10/A Çankaya-Ankara
Tel: (0312) 441 94 80**Simin KOŞAR (022)**Bülten Sok. 51/10 Kavaklıdere-Ankara
Tel: (0312) 426 05 61**Musa KÖKSAL (065)**Mustafa Kemal Ünv. Eğitim Fak. G.S.E.B. Hatay
Tel: (0326) 221 62 61**Ahmet Hulusi OKTAY (024)**Reşat Nuri Sok. 11/2 Y. Ayrancı-Ankara
Tel: (0312) 441 99 77**Mine GÜRBÜZ OKUR (014)**Dicle Cad. 51 Beysukent-Ankara
Tel: (0312) 235 53 7**Gökhan OKUR (008)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Erol OLCAY (007)**Hacettepe Ünv. Edebiyat Fak. Bilgisayar Lab. Ank.
Tel: (0312) 297 83 40**Numan ÖZEN (060)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Resim Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 87**Emre ÖZGÜMÜŞ (023)**

Bülten Sok. 51/10 Kavaklıdere-Ankara

Tel: (0312) 426 05 61

C. Didem ÖZİŞİK (067) Atatürk Ünv. Güzel San. Fak. Resim Böl. Erzurum
Tel: (0442) 218 41 20/1642**Murat ÖZKOYUNCU (016)**Çamlık Sit. F1 Blok D.47 Bilkent-Ankara
Tel: (0312) 266 61 17**Kaya ÖZSEZGİN (002)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Beytepe-Ankara
Tel: (0312) 235 25 37**Hasan PEKMEZCİ (003)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Resim Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 87**Hasip PEKTAŞ (001)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Özden PEKTAŞ (054)**Elvankent B-18 Blok 122/32 Etimesgut-Ankara
Tel: (0312) 260 10 99**Dinçer PİLGİR (040)**Soylu Hav., Güvenlik Cad. 117/ 3 Güvenevler- Ank.
Tel: (0312) 827 15 55**Hilal ÇELİK SARAÇ (033)**Çiğdem Mh. Dünya1 Sit.C9-2Blok 24 Karakusunlar-
Ank. Tel: (0312) 286 71 42**Namık Kemal SARIKAVAK (005)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Zülfikar SAYIN (012)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Zafer SÖNMEZATEŞ (009)**dtp, Fevzi Çakmak Sok. 30/ 14 Kızılay- Ank.ara
Tel: (0312) 232 33 81**Bahar ŞENER (017)**ODTÜ Mim. Fak. Endüstri Ürünleri Tas. Böl. Ankara
Tel: (0312) 210 22 14**Nazan TANYU (020)**T.C. Merkez Bank. Banknot Matb. Beşevler-Ank.
Tel: (0312) 212 69 90**Selmin TERZİOĞLU (047)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Ali TOMAK (046)**Hacettepe Ünv. Güzel San. Fak. Grafik Böl. Ankara
Tel: (0312) 235 26 88**Sezer TUĞRUL (034)**ÇÖZÜM, Yüksel Cad. 32/3 Kızılay-Ankara
Tel: (0312) 425 51 05**Ercan TUNA (039)**1045 Sok. 68 Balıkuyu-İzmir
Tel : (0232) 489 61 42**Betül TURAN (013)**Çobanyıldızı Sok. 16/8 Çankaya-Ankara
Tel: (0312) 447 20 22**Erol TURGUT**100. Yıl Sitesi F Blok C Kanat 17 Balgat-Ankara
Tel: (0312) 287 85 64**Emel ULUDAĞ (025)**2. Temiz Havaşehri 88/5 ORAN-Ankara
Tel: (0312) 490 36 58**Nuriye Pelin YARGIÇ (021)**Binesin Sit. 5. Cad. No: 8 Ümitköy-Ankara
Tel: (0312) 235 01 71**Fedail YILMAZ (044)**Cennet Mh. Namık Kemal Cd. 11/3 K.Çekmece-İst.
Tel:(0212) 592 22 52

Exlibris Yarışmaları

Katılımcılar, exlibrislerinin altına FISAE listesine uygun olarak baskı tekniğinin simgesini, baskı sayısını ve yapım yılını

yazıp imzalayacaklar; arkasına ise okunaklı şekilde adlarını, soyadlarını ve adreslerini yazacaklardır. Ayrıca katalog için kısa bir özgeçmişin

eklenmesi gerekmektedir. Daha ayrıntılı bilgi için: Ankara Exlibris Derneği'ne başvurulabilir.

Konu ve exlibrise 'yazılması gereken'	Baskı Tekniği	Yapım Yılı	Çalışma Sayısı	Kopya Sayısı	Katalog var	Son Katılım Tarihi	Gönderilecek Adres
Çocuk ya da Çocuklar	Serbest	1995 sonrası yapılan	Limitsiz	3	X	15 Mart 2000	PRIJATELJI DECE-DECJI SAVEZ opstine Novi Beograd, Bulevar Lenjina 167, 11070 Novi Beograd - Yugoslavia
Romen Şaire saygı 'Eminescu'	Serbest	1999 sonrası yapılan	3	4	X	15 Mayıs 2000	Ovidiu Petca C.P. 1132 O.P. 1, 3400 Napoca-Cluj, Romania
3. bin yıla girerken Faydalı Exlibris	Serbest	-	3	4	X	15 Ağustos 2000	Concours Ex-libris Utiles An 2000 9,rue des Acacias / F-57680 Noveant sur Moselle, France
2000 yılının jübilesi 'Pescara - Giubileo 2000'	Geleneksel baskı teknikleri	-	-	10	X	31 Ekim 2000	Concorso Internazionale Exlibristico Giubileo 2000 - Assessorato Al Turismo - Comune Di Pescara I-65100 Pescara, Italia

Olef Denisenko (Ukrayna), X5 (50x55), 1996

Bahar Şener, X5 (90x95), 1998

Fedail Yılmaz, X3 (130x110), 1999

Duyuru:

Aşağıdaki koleksiyoncu* ve sanatçılar**, Türk sanatçı ve koleksiyoncularla exlibris değiş-tokuşu yapmak istiyorlar. Elinizdeki özgün çift kopyalardan gönderirseniz exlibrisler gelebilir.

Benoit Junod*
21 Route de Lullier
CH-1254 Jussy (Geneva)
SWITZERLAND

Luc Van den Briele*
Bleekstraat 6 - 309/92,
B-2800 Mechelen,
BELGIUM

Dr. Med. Gernot Blum*
Bockmühlstrasse 31
D-41199 Mönchengladbach 3 GERMANY

Antonio Grimaldi**
Via Lamorra 5/10
65123 Pescara, ITALY

Ali Kılıç, CAD (25x40), 1999

Walter Wuyts**
Oudebaan 11,
B-2640 Mortsel, BELGIUM

Martin R. Baeyens**
Schildekensstraat 55,
B-9261 Smetlede, BELGIUM

Gerard Gaudaen**
Dendermondse steenweg, 282,
B-9100 Sint-Niklaas, BELGIUM

Angelo Iacovella*

Via Gudagnolo, 5
00139 Roma, ITALY

Dr. Vassilis Zevgolis*
Androu 2B
112 57 Athens, GREECE

Mario De Filippis*
Via Madonna del Prato,
18 - 52100 Arezzo, ITALY

Stefano Patrone**
Via San Vincenzo. 76/4
I-16121 Genova, ITALY

Bernard Goldblum*
Herzog 25,
Jerusalem 92387, ISRAEL

Ovidiu Petca**
C.P. 1132 O.P. 1, 3400 Napoca,
Cluj, ROMANIA